

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausunto
27.6.2017

1/2

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnalle

HE 47/2017 VP

Sosiaali- ja terveystoimikunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön edustajaa kuultavaksi valiokuntaan 29.6.2017 sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hankintalain soveltamista HE 47/2017 vp mukaisiin palvelun tuottajiin.

Hankintalain soveltamisalaan kuuluvista hankintayksiköistä säädetään hankintalain (1397/2016) 5 §:ssä. Hankintalain säännös perustuu hankintadirektiivin (2014/24/EU) 2 artiklaan. Hankintalain mukaisia hankintayksiköitä ovat:

- 1) valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset;
- 2) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset;
- 3) valtion liikelaitokset;
- 4) julkisoikeudelliset laitokset;
- 5) mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1–4 kohdassa tarkoitettulta hankintayksiköltä

Julkisomisteiset osakeyhtiöt eivät ole viranomaisia vaan ne ovat maakunnasta erillisiä itsenäisiä oikeushenkilöitä, joiden tekemiin hankintoihin hankintalaki ei sovellu. Tältä osin sääntely ei tee eroa siinä onko markkinoilla toimivan osakeyhtiön omistaja viranomainen vai yksityinen taho.

Jos maakuntien sote-keskukset toimisivat liikelaitoksena, ne olisivat lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia hankintayksiköitä, koska ne kuuluisivat välittömästi maakuntien organisaatioon.

Jos taas maakuntien sote-keskukset olisivat erikseen perustettuja oikeushenkilöitä, jonka toiminnalla ei olisi teollista tai kaupallista luonnetta, tulisi sovellettavaksi lain 5 §:n 1 momentin 4 kohta julkisoikeudellisista laitoksista.

Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja:

- 1) jota rahoittaa pääasiallisesti 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö;
- 2) jonka johto on 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettujen hankintayksiköiden valvonnan alainen;
taikka
- 3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö nimeää yli puolet.

Tällöin hankintalaki soveltuisi näiden sote-keskuksina toimivien oikeushenkilöiden hankintoihin samoin kuin edellä mainittujen liikelaitosten hankintoihin ja näiden tulisi kilpailuttaa hankintansa hankintalain mukaisesti.

Silloin kun sote-keskukset toimivat osakeyhtiöinä markkinoilla, riippumatta siitä ovatko ne julkisomisteisia vai yksityisessä omistuksessa, kuuluvat *niiltä tehtävät hankinnat* hankintalain soveltamisalan piiriin. Sote -hankinnat ovat hankintadirektiivin liitteenä olevan CPV -listan sisällä ja näin hankintalainsäädännön soveltamisalassa. Direktiivi ei kuitenkaan velvoita jäsenmaita järjestämään sote -palveluita julkisena hankintana. Ne voidaan järjestää myös esimerkiksi asiakasvalintana.

Jos sote-keskusten palveluiden tuottaminen perustuu puhtaaseen asiakasvalintaan ja maakunta ei käytä merkittävästi harkintavaltaa sen osalta mitkä yritykset pääsevät mukaan tuottamaan niitä palveluita, joista kansalaiset saavat valita, jää järjestely hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Tällöin ei ole kyse julkisesta hankinnasta vaan asiakasvalintajärjestelmästä.

Korkein hallinto-oikeus on tehnyt helmikuussa 2017 unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön C 9 /17 Tirkkonen, jossa haetaan rajanvetoa sen välille milloin hankintayksikkö käyttää siinä määrin harkintavaltaa, että menettely täyttää hankintasopimuksen kriteerit ja milloin tämä harkintavalta on yksittäisellä loppuasiakkaalla siinä mielessä, että voidaan puhua puhtaasta asiakasvalintajärjestelmästä.

Tällä ennakkoratkaisulla tulee olemaan sitova tulkintavaikutus kansalliseen hankintalakiin. Tällöin korostuu sen merkitys, että maakunta sallii markkinoille pääsyn kaikille yrityksille asettamatta tarpeettomia kriteerejä, jotka sulkevat osan toimijoista pois valinnanvapautteen kuuluvien palvelujen tarjoamisen piiristä. Siinä tilanteessa, että maakuntien sote-keskukset toimisivat liikelaitoksina, tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että myös muiden kuin maakuntien liikelaitosten tuottaessa palveluita kaikki toimijat pääsevät avoimesti järjestelmään mukaan ja valinnan tekee loppuasiakas.

Erityisasiantuntija

Tarja Sinivuori-Boldt